

MAQUINES D'AFEITAR

ECONOMIA DE TEMPS I DINERS

Cap excursionista
deu anar sense una
màquina d'afeitar.

III

DAGUERIA

TOLL

III

TELÈFON 3.536

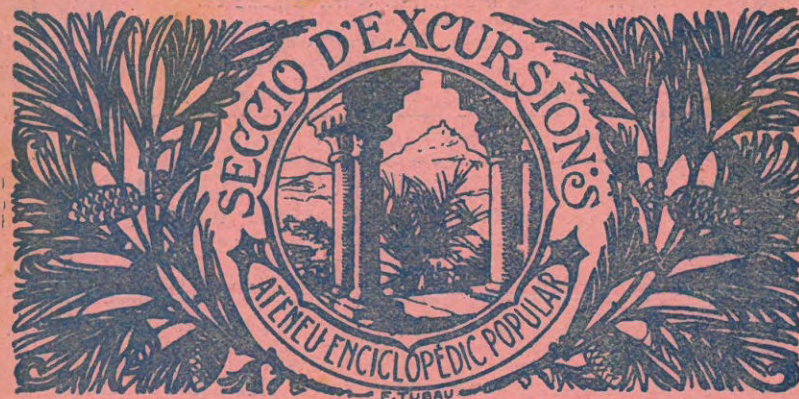
Carrer de Ferràn, 31, i Jaume 1er, 17

III

Màquines de tots els preus i qualitats
Falles de totes les marques
Assortit complet en tots els articles d'aquest ram
Canivets per a camp, viatge i defensa
Estoigs de ferramentes per a motocicletes
i automòbils
Coberts per a camp, gots per a viatge, etc., etc.
Casa la més antiga i important de Barcelona.
FABRICACIÓ I REPARACIÓ

Imp. Miró, S. en C., Ronda de Sant Pau, 10. — Barcelona

EXCURSIONS

NOTICIARI MENSUAL DE LA SECCIO
ATENEU ENCICLOPÈDIC POPULAR
BARCELONA

G.D.R.S. - A.E.P.
Barcelona

ANY IV : ÈPOCA 2.ª : NÚM. 43

: 1.er NOVEMBRE DE 1918 :

EL PROTECTOR

CENTRO DE DEFENSA DE ASEGURADOS Y
GESTOR DE ASUNTOS ADMINISTRATIVOS

Intervención en la contratación de seguros en general y en los expedientes de siniestros.

Patentes de invención e introducción

Registro de Marcas

Nombres comerciales

Dibujos-Modelos

COBRO DE CRÉDITOS = CONTRIBUCIONES E IMPUESTOS

Con Benefactor

TIRANTE BENEFACTOR (Patentado)

Para el desarrollo del pecho de las señoras, caballeros y niños

Indispensable a toda persona que aprecie y practique la higiene en el vestir

Con el uso del Tirante-Benefactor las señoras conseguirán el desarrollo de sus senos, pudiendo prescindir así de medicinas y ungüentos perjudiciales muchas veces a la salud. De venta en casa de los Srs. Eduardo Chilling, S. en C. (Barcelona-Madrid-Valencia) y del fabricante de ligas y tirantes «Smart».

AMADOR ALSINA

Riera San Juan, S.-Barcelona

que mandará folleto gratis a quien lo pida

SECCIÓ ATLÈTICA DE L'ATENEU

GIMNÀS I DUTXES

Clases de gimnàsia sueca, lluites greco-romana i boxa

Quota mensual: 1'50 ptes. Obert de 7 a 12 de la nit.

Estoreria Giralt
Rabador, 7: BARCELONA

Estores de tota mena
: : Especialitat en la col·locació : :

F. BERTRAND, S. A.

Avinyó, 26, i Comtessa de Sobradíel, 1-Teléfono A 3230 BARCELONA

EINES DE PRECIOSÓ, RELLOTGERIA, ÚTILS I
FORNITURES PER A JOIERIA, PLATERIA,
RELOTGERIA I ARTS ANEXES

D.H.S.-A.E.F.
Barcelona

Llimes angleses i suïsses :: Fileres
d'estirar fil i rosar :: Burils de
totes formes :: Grates i raspalls
plans i circulars de pèl, acer i cris-
tall :: Paper esmeril :: Tornis i
transmissions :: Serres :: Gresols
i cubetes qualitat extra per a fondre
en plombagina i terra refractària
Pedres i moles amb engranatge per
a esmolar, en gran varietat: en are-
nisca, esmeril, Naxos, Carborite,
Carborundum i Arkansas :: Ali-
cates i pines en gran varietat de
models, etc., etc. :: :: :: ::

Dipòsit de soldadura, acreditada i pràctica, TINOL

RELOTGES DE BUTXACA. PULSERA, PARET
I DESPERTADORS :: ESTOIGS, CRISTALLS,
OLIS FINS

EINES NORD-AMERICANES

Peces recanvi de rellotges corrents i principals marques

Concessió exclusiva per a la venda de fornitures per
al rellotge d'alta precisió JUVENIA

Unic dipòsit de les molles reals STHAL de tremp regu-
lat i resultat garantit per a Ancora cilíndric i Roskoph

Tarifa de preus s'enviarà a qui ho demani

Secció d'Excursions de l' A. E. P.

Tots els socis de l'ATENEU que desitgin formar part d'aquesta secció han d'abonar únicament la quota especial d'una pesseta cada quatre mesos.

Adscriuint-s'hi, es rep tot lo que ella edita, es té lliure l'inscripció per a concórrer a molts actes i s'ajuda a fer més intensa l'acció que ve desenrotllant dintre la entitat.

Fàbregas i Recasens

BANQUERS

Rambla dels Estudis, 4-BARCELONA-Telèfon A 2248

Telèfon per a conferències: A 3453

Direcció telegràfica i telefònica: FABRECA

Apartat de Correus: 568

Compra i venda, al comptat i a plasso, de valors de cotització corrent, nacionals i estrangers.—Descompte, i negociació de cupons i títols amortitzats.—Comptes de valors.—Custòdia de valors.—Compra i venda, al comptat i a plassos, de paper sobre l'estranger.—Giros.—Canvi d'or i bitllets estrangers.

Comptes corrents a disposar a la vista amb abonament dels següents interessos:

- En Pessetes, dos per cent anual.
- En Lliures, tres i mig per cent.
- En Francs, tres per cent.
- En Francs suïssos, r i mig per cent.
- En Dòlars, dos i mig per cent.
- En Lires, dos per cent.

C.D.F.S.-A.E.P.

ANY IV : ÈPOCA 2.ª ^{Barcelona} 1.^{or} DE NOVEMBRE DE 1918 NÚM. 43

NOTICIARI MENSUAL DE LA SECCIÓ D'EXCURSIONS

ATENEU ENCICLOPÈDIC POPULAR

CARME, 30 i 32, PRAL. i 1.^{or}-BARCELONA

SE REPARTEIX GRATUITAMENT ALS SOCIS DE LA SECCIÓ I A MOLTES ENTITATS

ANORMALITAT

BARCELONA travessa desgraciadament un període d'anormalitat com poques vegades s'ha vist per causa de la terrible epidèmia que s'ha ensenyorit de quasi tot arreu i que ocasiona víctimes incomputables. Això, com és natural, ha repercutit a la nostra vida ateneïsta. En primer lloc, per raons d'higiene la Junta directiva de l'ATENEU va pendre l'acord de suspendre temporalment totes les classes. Aiximateix va decidir ajornar la sessió inaugural del Curs, que se celebrarà així que s'adobin les circumstàncies.

La secció d'Excursions, pels mateixos motius, ha suspès la majoria dels actes que tenia anunciats. La visita a l'Hotel d'Immigrants i Protecció a l'Infància, que havia d'efectuar-se el 29 de setembre, no va fer-se perquè hi havien un gran nombre d'asilats atacats de la passa. També va deixar-se en suspens la visita que el dia 13 d'octubre s'havia de fer a la fàbrica d'automòbils d'Elizalde.

El banquet a la Font d'En Fargas i el xeflis íntim amb què projectàvem festejar el XIV Aniversari de la secció, queden ajornats per al moment en què's puguin celebrar aquests actes amb la tranquil·litat d'esperit que a l'hora actual inútilment cercàrem.

La nostra vida corporativa, de consegüent, roman per ara un xic limitada. D'aquí que el programa de novembre l'haguem fet bastant reduït. Preparàvem per a un dia d'aquest mes una audició de cançons populars catalanes, escollides entre les moltes que té replegades el nostre Esbart folklòric; mes no ens ha semblat oportuna actualment la seva celebració. De segur que podrà tenir efecte el mes que ve.

Igualment hem de deixar estar per ara un curset de pràctiques sanitàries pròpies per a excursionistes a càrrec del doctor Serradell, que anàvem a inaugurar molt aviat.

Tant-de-bo que una peste semblant mai més torni a tras-tornar l'apacibilitat dels pobles i que les tasques de la secció no hagin de sofrir cap més entorpirment en la seva marxa.

L'ESTUDI DE LA LLENGUA I L'EXCURSIONISME

Fragment de la conferència donada per Mossèn Antoni Griera, de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, el dia 13 de març, en el local de l'ATENIU, desena del nostre Cicle sobre excursionisme i coneixements afins.

La llengua, no és una fórmula abstracta amb la qual podem fer combinacions, torcent significats i creant mots a nostre lliure albir; la llengua no és un cos mort que pugui subjectar-se a tota mena d'operacions i experiències, descarnant-la i trossejant-la; és un cos viu amb ànima independent; és un capital real i vinculat que'ns han llegat els pares, del qual en tenim solament l'administració i l'usdefruit.

Res ens dona un concepte més equivocat de la llengua que el seu inventari. El Diccionari d'un idioma és massa extens d'una banda i massa reduït de l'altra. És massa extens perquè conté una gran quantitat de mots que mai seran utilitzats pels individus que parlen aquella llengua; conté un sementer de material inútil. Equival a una flora per assenyalar les plantes conreades en un jardí. El Diccionari és un museu de paraules on hi falta el confort de la casa particular. Per altra part el Diccionari és massa reduït, no pot reproduir el significat especial que donem a les paraules que viuen familiarment, ni les associacions que germinen en la nostra intel·ligència. Els mots *pare, mare, pàtria* exciten en nosaltres mil sensacions i mil records dels quals res en pot dir un Diccionari. L'Inventari d'una casa no registra els records de família ni l'afecte, ni l'història de cada objecte amb ell relacionada. El Diccionari és el pobre i humil fossar d'un heroi de gestes glorioses. I no és cosa estranya, perquè ni la mateixa paraula vivent pot traduir d'una manera encertada l'escalf i roentor de les idees que bullen en la nostra intel·ligència, plasmades per la bellesa de l'esperit. Voltaire observa que «hom es veu obligat de designar amb els noms genèrics d'amor i d'avorriment mil amors i mil avorriments, tots ells diversos. Lo mateix cal dir dels nostres sofriments i dels nostres plaers».

El gran líric italià Pascoli, és el poeta que ha posat més gran cura en expressar amb tota perfecció les seves sensacions excessivament delica-

des. Ell observa que cada vegada que escriu una poesia no escriu aquella poesia que amara el seu esperit, sinó una altra de cantelluda i grossera, que gairebé mai arriba a reconèixer com filla seva, i Bergson es queixa que «el mot brutal que conté tot ço que és estable, comú i per consegüent impersonal en les impressions humanes, fa desaparèixer o escondreix les impressions delicades i fugitives de la nostra consciència individual».

Les definicions que'ns dona el Diccionari responen solament a una etapa de la vida d'un mot presa momentàniament. Quan el Diccionari de l'Acadèmia ens diu que *gozo* és «Movimiento del ánimo que se complace en la posesión o esperanza de bienes o de cosas halagüeñas y apetecibles», la sensació i emoció produïdes en nosaltres per allò que anomenem *goig* no compareixen en la definició que acabem de transcriure. Cal sempre en compte que els significats del mot, registrats en el Diccionari, són de procedència literària. Gairebé mai el mot hi viu l'ambient que li és natural.

Com cada habillament s'adapta a l'home que'l vesteix, la llengua s'adapta sempre novament al que la parla. Infinites vegades s'ha repetit que la llengua no és una cosa feta i pastada, una fórmula; és una funció, com el veure o el caminar. La llengua parlada està constantment en moviment, en acció; en canvi la llengua del Diccionari i de la Gramàtica fan l'impressió d'una cosa encarcerada, morta; és una llengua abstreta, immòbil i convencional.

L'excursionisme ha contribuït d'una manera especial a l'iniciació dels estudis de la vida del llenguatge per medi de les recerques dialectals, estudis de fronteres lingüístiques, investigacions sobre'ls noms de lloc basades en el coneixement real, col·leccions de vocabularis d'indústries rudimentàries i oficis a punt de desaparèixer.

L'estudi de les capes del nostre sòl s'ha fet pels geòlegs tot visitant les contrades on compareixen els diferents sediments. Cosa semblant hem de fer per conèixer bé la llengua.

La llengua és sempre un producte de distinció i de cultura. Cada nova tècnica i cada nova ideologia introdueixen una quantitat d'objectes i de sensacions que han de tenir un nom. Són les capes de la cultura i del llenguatge que's sobreposen. En les contrades faltades de comunicació o en els llocs on hi ha vida independent, la força defensiva per a lliurar-se de noves superposicions fa que's conservi una capa de la llengua arcaica. En el Ribagorça trobem el diftong *feit, lleit* que en la Catalunya oriental ja passà a *fèit, lleït* en la segona meitat del segle XIIIe.

L'article mallorquí *es sa* ens revela un estat del català continental de l'època del rei Jaume i el català del Rosselló, plagat de francesismes, conserva gran quantitat de vocabulari desaparegut entre nosaltres del segle XVII ençà.

C.D.H.S.-A. B. B. Barcelona

En les excursions podem estudiar també la vida de la llengua, coneixent el nom de les mateixes coses que, unes vegades té una història gloriosa, altres vegades humil i senzilla, però sempre interessant i raonada.

El botànic que's preocupa àvidament per trobar una planta nova, res seguint les cingleres i penya-segats més perillosos, no sent cap interès pel nom que pugui tenir una planta molt coneguda en una contrada allunyada de tota comunicació. Es que la relació que aquella planta pot tenir diàriament amb l'home no'l preocupa. La planta medicinal que coneixem per *donzell* (cast. *ajenjo*, franc. *absinthe*) era coneguda dels romans. En emps de Plini hi havia dues classes de donzell: *absinthium ponticum* i *absinthium santonicum*, l'un procedent del Ponto, l'altre de la Gàl·lia, de la contrada de la tribu celta que vivia en la regió de l'actual Saintonge prop de Bordeaux. Estudiant l'etimologia del mot *donzell* hem pogut arribar a la conclusió que tenia l'origen en el mateix mot ABSINTHUM desfigurat per una sèrie d'evolucions fonètiques, i, cercant els mots romànics d'aquesta planta, tinguérem la grata sorpresa de trobar el nom cèltic d'*absinthium*, supervivent amb la forma *sagnit*, en la regió on havia viscut la tribu celta dels *santonici* i, al demanar el nom d'aquesta planta en una de nostres excursions per la Vall d'Aran, hi trobàrem vivent el nom celta de *sansamara* (*santonica amara*).

La presència del *roure* no preocupa al botànic per ésser un arbre de tothom conegut. En canvi qui's preocupi per una monografia d'aquest arbre, tindrà un gran interès de conèixer els diversos noms que se li donen en diferents contrades i llengües. El cat. *roure* i cast. *roble* provenen d'un *robore*, com l'*alçina* i *aulina* d'algunes contrades procedeixen del mot *illicina*. En canvi al Ribagorça el *roure* és conegut per *caixigo* i l'*alçina* per *cassa*. Els mots *caixigo* i *cassa* procedeixen evidentment d'un *cassinu*, *cassina* d'origen pre-romà, probablement celta, igual que el franc. *chêne*. L'origen pre-romà d'aquests dos noms assenyala una fita ben interessant per a determinar l'època en la qual aquests arbres foren coneguts aquí.

Els romans importadors de la cultura de la vinya en tots els països romanitzats coneixien el cep amb el nom de *vitis* (comp. el castellà *vid*). En català la paraula *vit* va pendre un significat pejoratiu induint la llengua parlada a l'adopció del *cep* en lloc del *vit*. La paraula *vit* ja havia criat fills que sobrevisqueren la mort de la mare. Hi ha la planta de ribaç *vidalba*, de tothom coneguda, que té una gran semblança amb el cep bord, distingint-se solament per la flor blanca. La *vidalba* ens recorda la vitalitat tinguda en un temps per la *vit*.

Per les obagues de les altes muntanyes trobem un arbust de fulla punxada amb fruit vermell que té un caràcter ornamental preciós. Es el *boix grevol*. El seu nom desseguida'ns recorda l'*acrifolium* de les fulles desadables.

Els traginers de bast de l'alta muntanya solen tenir uns àrguens teixits de sàlics pelats, per a transportar els queviures d'una població a l'altra. Aquest atuell, la forma del qual varia segons les contrades, és conegut amb el nom d'*els àrguens*. L'etimologia d'aquest mot tan difícil de trobar és sumament clara quan es sap que els sàlics són coneguts amb el nom de *sarga* per les riberes del Segre, Noguera Pallaresa i Ribagorça.

Hi ha qui creu que el cant de l'alosa, que compareix necessàriament en un gènere literari del francès i provençal antics, conegut per *aube*, és un element indígena introduït en la poesia culta i refinada dels trovadors. Aquest bell ocell, el cant del qual feia la delícia dels enamorats, és conegut encara avui entre la gent pagesa amb el nom d'*alova*, probablement d'origen cèltic. Es, doncs, molt possible que el cant d'aquest ocell, com element de la poesia provençal i francesa, sigui d'origen indígena. La coneixença dels costums i habituds dels animals contribueix eficaçment a l'explicació de l'origen de moltes paraules: El *pigot* té el costum, durant les hivernades, d'anar a picar els rusc i menjar-se totes les abelles que surten, així com per l'istiu es menja les formigues dels formiguers. La coneixença d'aquest costum aclareix desseguida el nom de *bellarol* amb el qual és conegut en moltes contrades de Catalunya. El *ratpenat* és una de les aus que té més noms basats en l'impressió que produeix a la fantasia de l'home: els noms de *ratpenat*, *ratapinyat*, etc. ens expliquen la suggestió produïda per una au semblant a una *rata alada*. Per altra part ens comprova la vitalitat del llatí *penna*. El nom de *voliac*, amb el qual és conegut al camp de Tarragona, reproduceix l'impressió de l'esvoltegar vespertí d'aquesta au, així com el *murisec* del Ribagorça assenyala la seva ceguera, tot comprovant d'una part l'existència del *mus* (rata) i de la forma popular *cec* avui desapareguda per homonímia amb *sec* (cosa seca).

L'*isart* dels Pireneus conegut per *sarrío* en l'aragonès i *usarn* i *usar* en provençal antic ens suggereix l'idea de la presència d'aquest animal en les nostres muntanyes des d'un temps pre-romà. Els crits dels pastors per fer seguir les cabres: *bitel bitel* han conservat un nom primitiu de la cabra amb el qual encara avui se la coneix en les regions del Marne i del Jura i que és el mateix del basc *biga* la vedella.

Si en les nostres excursions per la Costa interpel·lem els pescadors sobre la vida del mar, o assistim a una subhasta o mercat de peix, sentirem els noms més curiosos que la fantasia popular ha donat als peixos, trobant-hi una jerarquia ictiològica amb un perfecte nomenclator de dignitats: l'*emperador*, el *rei*, el *cardenal*, l'*àngel*, el *capellà*, l'*escala*, la *möllera* o *dona*, la *maire*, la *donzella*, la *viuda*. El *bou*, la *vaca*, la *somera*, el *ruc*, el *llop*, el *ca*, la *guineu*, la *cabra*, el *dragó* i l'*aranya*. Les aus també hi són en nombre considerable: el *gall*, la *gallina*, la *polla*, el *xoriguer*, el *mussol*, la *mussola*, el *moixó*, etc.

Si el vocabulari de les plantes i dels animals, estudiat en son ambient, és tan interessant, aquelles coses que tenen un interès primari per la vida de l'home i amb les quals conviu, tindran una terminologia encara més interessant. Els noms dels edificis rudimentaris escampats per tots els indrets de les terres de llengua catalana en són una bella mostra.

Un dels edificis més típics de les terres catalanes és la *barraca*, que significa: 1.—Edifici rudimentari, construït al bosc, on hi viuen els carboners, serradors, rodors, corbaires o roters. 2.—Lloc de sopluig. 3.—Edifici per a guardar-hi les eines. 4.—Corral de bestiar. 5.—Amagatall de caçadors. 6.—Lloc per a vestir-se o despullar-se. 7.—Una cova. Entre totes les formes de la barraca de tots els indrets, la que té més interès és la típica barraca valenciana, feta de canyes o brossa, sostinguda per cinc troncs o soques de pi. Aquest tipus de barraca com ha notat Schuchart és idèntic a les barraques dels salvatges d'Àustràlia que encara viuen damunt els llacs; ell ens recorda els palaflits abundosos dels llacs suïssos. La bufera actual de València i la constitució geològica de l'horta valenciana expliquen perfectament la possibilitat d'una població lacustre, el tipus de casa de la qual encara avui perdura amb la barraca tan admirablement cantada per Llorente:

«Com la gabina de la mar blavosa
Que en la tranquil·la platja fa son niu,
Com lo nevad colom que'l vol reposa
Del arbre vert en lo brancatge ombriu;
Blanca, polida, sorrissent, bledana,
Casal de humils virtuts, i honrats amors,
L'alegre barraqueta valenciana
S'amaga entre les flors».

Si és interessant la barraca, representativa d'una habitació primitiva de la gent de mar, en les excursions per l'alta muntanya hi trobem un edifici rudimentari i primitiu, l'història del qual és ben curiosa. L'*orri* pireneic ens evoca el record de pastors i de ramades, de boscos d'abets i salts d'aigua, d'una natura exuberant de prats verds i de pastures abundoses. Una de les emocions més agradables que hom pot recordar de les excursions, és la de passar una nit clara d'estiu a un orri pireneic a 2,500 m., d'on estant sembla talment que amb la mà es poden abastar les estrelles. L'*orri* alpi, conegut per *speicher*, serveix per a fer el formatge i de cabana dels pastors. Originàriament el *speicher* era un graner de la plana, un *spicarium* convertit en formatgera. Al *speicher* alpi equival l'*orri* dels nostres Pireneus, que durant tot el temps de l'Edat Mitjana fou el lloc on es preparaven els famosos formatges tan curosament esmentats de nostres reines i elogiat.

Es, demés, interessant conviure l'idealització que fa l'home de les coses que's troben al seu entorn, i reconèixer l'associació d'idees que s'hi remou: La *casa* era originàriament la llar on es reunia la família, on es

menjava i dormia. Aquest tipus de casa compareix en el Tessi (Madra) conegut amb el nom de *la ca*. També en les nostres illes de Mallorca i Eivissa *sa casa* no és l'edifici sencer, sinó l'habitació central i primera de la vivenda on s'hi reuneix la família, s'hi menja i s'hi treballa. En canvi l'edifici enter, que nosaltres nomenem *casa*, ells el coneixen per *ses cases*.

Si en les excursions ens fixem en els diferents tipus de casa de la nostra terra, trobarem encara les grans masies amb la llar central el pla de les quals representa una casa primitiva que compareix a Grècia, dels temps històrics ençà, i que trobem ací i allà per Itàlia, França i Alemanya meridional. Aquest pla és idèntic al dels antics temples grecs i a l'actual *Djamia* «mesquita de fusta» de la Bòsnia i de l'Herzegovina. En canvi la casa de xemeneia és un tipus propi de les terres romàniques.

La *sala* «lloc central de les grans masies» és un mot d'origen germànic i significava originàriament la *casa*. Dels molts significats que té en català encara se'n pot deduir aquest origen.

L'estudi dels noms de les diferents parts de la casa ens ha induït a la constatació d'un fet interessant. La majoria d'aquests noms són d'animals o de persones o de coses que s'hi refereixen: El *caball*, l'*encavallada*, la *biga*, la *somera* «biga serrera», els *cabirons*, l'*aler* «trafic», els *caballs de foc*, els *negrets*, els *anders* (Capcir), la *tortugada*, etc.

Acabem d'enumerar breument alguns problemes lexicològics de capital interès, suscitats per l'estudi del vocabulari de les plantes, de les aus, dels peixos, de les parts de la casa fet damunt el mateix terreny. El contacte amb la vida, l'estudi real de les coses ens té reservades grates sorpreses. L'excursionisme, encaminant aquesta orientació, ha contribuït i contribueix valuosament a trobar la solució de molts problemes closos als que viuen allunyats del món real.

Lluny de ciutat, al pla i a la muntanya hi ha les primeres matèries per la vida; la Natura generosa hi té escampades bel·leses incomparables i l'home hi ha aixecat les manifestacions genials del seu esperit. Aquí s'ha format i hi viu el llenguatge amb tota puresa. A la muntanya i al pla la vista reposa, el cor s'eixampla i les valls encantades responen a nostra veu. Quan l'home crea el llenguatge, quan parla, no busca altra cosa que eixamplar l'horitzó de la seva intel·ligència posant-se en comunicació amb el món exterior. La llengua es forma per la necessitat de descriure al cor de l'home l'eco de l'univers, per a unir dos mons.

Al pla i a la muntanya on les imatges són clares i l'esperit més lliure perquè l'aire és pur, la llengua es forma i desenrotlla lliurement i bella, sense imposicions, perquè:

«La paraula és obra de la natura humana; però la manera de parlar ho deixa la natura a la lliure elecció dels pobles.»

(Dant, Par. XXVI, 130-132).

Les frases proverbials catalanes

XXIV

«El secret de l'Ametller»

Aquest secret és com el del nunci, que no's pot saber, que no's pot dir... però que tothom el coneix i tothom l'es-campa a més no poder. Serveix de comparança quan una cosa vol rodejar-se de gran reserva, però que ningú se la calla.

L'origen d'aquesta frase, tan popular a Catalunya, ens el ha explicat l'Àpeles Mestres, l'eminent poeta i folklorista. Diu que va crear-se així:

L'Ametller era un home qui va fer el determini de casar-se. Un amic seu el desaconsellava.

—Dès del dia que't casis ja no podràs guardar cap secret. Les coses més íntimes, fins aquelles que més desitgis mantenir ben reservades, les sabrà tothom, perquè, jo t'ho asseguro, les dones són indiscretes i tot ho xerren.

—Oh... bé... No són pas totes iguals les dones. Això a mi no'm passarà, que la meua és molt callada.

—No ho creguis pas. La teua serà com les altres.—

Però l'Ametller no va entendre's de raons i va casar-se. El seu amic, amb tot, no parava de retreure-li sempre l'indiscreció femenina, i quan el novell casat s'esforçava en fer-li entendre que la seva muller no'era com les altres, aquell li contestava dient que si no havia tingut encara ocasió de atalaiar se'n, no li'n faltaria una hora o altra.

—Fes una prova, home, fes una prova,— li deia,— i així sabràs si tinc o no tic raó al parlar-te com te parlo.—

Un dia l'Ametller va decidir-se a fer-ne una de prova. Quan eren al llit, al vespre, va començar de gemegar i queixar-se d'uns grans dolors. La seva dona, esglaiada, tot era preguntant-li què tenia. Ell fugia d'estudi, però no ocultava que hi havia alguna cosa que li causava recança l'haver-la de dir. Tanta va ésser, per això, l'insistència de l'esposa, que a l'últim ell va parlar.

—Ja t'ho diré, vaja. No t'espantis, que no és res. Això ja ho acostumo a tenir de tant en tant. Es que faig l'ou. Però,

Racó de

sobretot, no ho diguis pas mai a ningú. ¡Ves que diria la gent del poble si arribessin a saber que ponc ous!...—

I això ho digué mostrand-li un ou de gallina que prèviament ja s'havia amagat.

La seva dona va quedar tota parada, però va jurar que no sortiria d'ells dos. ¡Ves si n'havia de dir res a ningú, quan ella fora la primera que se'n donaria vergonya!

Aquella nit ja no va poder dormir pensant amb l'ou que havia post el seu home. L'endemà demati lo primer que va fer va ésser anar a trobar la seva mare

—¿Mare, que no ho sabeu?... No us ho vull dir, no, per això, que m'ha encarregat sobretot que no ho dignés a ningú.

—Bé, dona, per a mi no has de tenir secrets, ja saps que lo que convé no dir-se jo m'ho sé callar.

—Doncs miri, però que no se sàpiga, ¿eh? El meu home cada dia pon un ou. Jo ho he vist.—

La mare no s'ho podia treure del cap. Així que va veure la seva cunyada, ja va etzibar-li:

—Tu, ¿no ho saps? L'Ametller, l'home de la meua filla, pon dos ous cada dia. Sobretot no ho diguis a ningú.—

A la cunyada li mancà temps per anar a trobar la seva còsina.

—¡Si ho sabessis, tu!... ¿Saps l'Ametller, el gendre de la meua cunyada?... Si l'has de conèixer... Doncs mira: cada dia pon tres ous. S'ho porten molt callat. No ho facis córrer.—

Però, a pesar de tantes prevencions i reserves, la notícia anava corrent de boca en boca i anava creixent, perquè cadascú hi afegia un ou.

Va armar-se un gran bum-bum pel poble, on no's parlava d'altra cosa que de l'Ametller i dels ous que ponia. L'alcalde, veient que allò adquiria proporcions d'escandol públic, va cridar a l'Ametller i amb molta circumspècció va dir-li:

—He sabut que tu pons cent ous cada dia. ¿Com és això?

—Ep, ep, senyor alcalde; no exagerem tant. ¡On va a parar amb cent ous cada dia!...

—No ve pas d'un, home; a mi m'han dit que'n pons noranta nou.—

I aquesta va ésser la prova atterradora que va demostrar a l'Ametller que la seva dona patia del mateix defecte que totes les demés, que no saben guardar-se mai cap secret, i que és molt general el costum d'exagerar les coses que s'expliquen.

Les cançons populars catalanes

V

L'ESPING-GARI-GARI-GARI

La filla de l'Espingari
l'han casada amb l'Espingot.

*L'Esping-gari-gari-gari,
l'Esping-gari-gari-got.*

El dinar que ells varen fer-ne
jo vos l'explicaré tot.

Varen agafà una mosca,
la varen rostir en el foc,

La núvia es menjà les ales,
el nuvi el caparrot.

La demés gent que hi havia
van menjar l'altre trossot.

El vestit que ella portava
jo vos l'explicaré tot.

Per faldilles una sàrria,
per gipó un sarriot.

Per sabates una teula,
per mitges un botinot.

El ret que ella portava,
les tripes d'un moltonot.

El dot que an ella donaren
jo vos l'explicaré tot.

La casa, un niu de formigues,
i encara tot ple de llot.

Per llit una pell de truja
ficada dintre d'un clot,

Una cadira esbotzada,
sens cap petge ni barrot.

*L'Esping-gari-gari-gari,
l'Esping-gari-gari-got,*

CANÇÓ POPULAR

Tempo de ballet

La filla de l'Espingari
l'han casada amb l'Espingot.
El dinar que ells varen fer-ne
jo vos l'explicaré tot.
Varen agafà una mosca,
la varen rostir en el foc,
La núvia es menjà les ales,
el nuvi el caparrot.
La demés gent que hi havia
van menjar l'altre trossot.
El vestit que ella portava
jo vos l'explicaré tot.
Per faldilles una sàrria,
per gipó un sarriot.
Per sabates una teula,
per mitges un botinot.
El ret que ella portava,
les tripes d'un moltonot.
El dot que an ella donaren
jo vos l'explicaré tot.
La casa, un niu de formigues,
i encara tot ple de llot.
Per llit una pell de truja
ficada dintre d'un clot,
Una cadira esbotzada,
sens cap petge ni barrot.

*L'Esping-gari-gari-gari,
l'Esping-gari-gari-got,*

A.D.R.S. - A.B.P.
Barcelona

Cançó *burlesca*, recollida a Barcelona de boca de Na Maria Giralt per En Sebastià Giralt, amb la col·laboració del músic En Joan Tomàs, Mestre-director del Chor Infantil Mossèn Cinto. Dibuix del nostre amic i consoci l'artista En Bonaventura de Gatell.

Té un caient ben humorístic aquesta cançó, i a la vegada ridiculitzant, Per això no hi ha el menor dubte de que el seu lloc de classificació, per la lletra, és entre les *burlesques*. Però també pot qualificar-se de *ballet*: puig té un ritme apropiat per a la dansa.

L'Excursió a Manresa i Sant Benet de Bages

AGRADÓS record ne servo d'aquesta anada, feta el dia 15 de setembre, la que mai més s'esborrarà del fons de la meua ànima. La visió de tantes belleses artístiques que guarden la ciutat de Manresa i l'antiquíssim monestir de Sant Benet de Bages, és d'aquelles que's recorden sempre. Em sembla tenir encara davant els ulls aquella majestuosa Seu, aquell mai prou ponderat claustre de Sant Benet, ple de poesia, d'un ambient de placidesa, de recolliment i d'austeritat tot a la vegada. ¿I què diré de les seves belleses naturals? Ja a l'arribar a Manresa, l'aspecte de la ciutat formant amfiteatre en la vessant d'un puig, amb la Seu al punt més alt i el riu Cardener tot serpentejant als seus peus, ens causa una forta impressió.

Vaig a intentar descriure com pugui aquesta excursió. La tasca que m'ha sigut encomenada és superior a les meves facultats i dubto poder donar als llegidors d'aquestes quatre ratlles una idea de tot quant ens fou mostrat, puig és tan digne de lloança que necessita plomes més ben trempades per a glosar-ho.

Matinejant molt, ja que el tren sortia a quarts de cinc, emprenguérem animosament la marxa. Arribarem a Manresa a l'hora indicada en l'horari i trobarem esperant-nos ja a l'estació alguns senyors del Centre Excursionista de la Comarca de Bages, entre ells el senyor N'Olguer Miró. Travessant el riu pel pont de ferro que des de l'estació condueix a la ciutat, ens dirigirem vers la fonda de Sant Domingo, agregant-se a la colla, pel camí, Mossèn Josep Guitart, president d'aquell Centre.

Després d'haver esmorzat, vingueren a cercar-nos les tartanes que devien conduir-nos a Sant Benet, marxant tot seguit cap al monestir per la carretera de Vic; deixant el poble de Sant Fruitós de Bages a l'esquerra, seguirem per un ramal fins a Sant Benet.

El monestir és romànic, de modesta apariència; els seus voltants, rics de vegetació, són fecundats per les aigües del Llobregat. La seva fundació data del segle x, i fa poc estava quasi en ruïnes, però n'ha sigut salvat sortosament mercès a l'intervenció del seu actual propietari, En Ramon Casas, qui amb mà d'artista està procedint a la seva restauració, a la vegada que l'habilita per al seu ús particular.

Després d'haver admirat el seu aspecte exterior, passarem a l'interior visitant en primer lloc el claustre, sent-nos llegida abans una monografia per a la millor comprensió. Contemplant-lo, l'esperit se sent corprès, i no pas per la grandiositat com en altres claustres de la nostra terra; car aquest és de petites dimensions, uns 13'50 metres per 12'80, i en conjunt és sever, humil i auster. Està rodejat per una galeria de 4 metres d'amplada que té al llarg de les seves parets diferents tombes, algunes d'elles

força interessants. El componen 24 arcs sostinguts per 64 columnes apa-rellades. Els capitells són notabilíssims; en uns s'hi pot estudiar la fauna i flora de la terra, altres estant basats en assumptes religiosos o profans, curiosos per la indumentària d'algunes de les figures.

Penetrarem després a l'església, que és de creu llatina i volta de canó, amb tres absis i una petita cripta, que té la particularitat de rebre la llum per un estret finestral degut a la desnivellació del terreny. Per causa de les obres que s'hi estan realitzant, ben poca cosa ne resta en el seu interior; sols una imatge en un recó, uns retaules i la trona, on s'hi veuen les armes del monestir.

Ens enfilarem després a la teulada de l'església, passant a través del cimbori, i algun de més atrevit pujà fins al mig enderrocat campanar, contemplant des d'allí l'esplèndid panorama de l'encontrada.

Per últim visitarem el celler, la portalada de l'església i l'antiga abadia i sala capitular, avui convertides amb gust exquisit i atinent-se al caràcter de l'edifici, en habitacions del seu propietari.

Manresa.—Vista parcial.

No sens abans haver donat mercès als moradors de l'ex-monestir pel franc aolliment que'ns donaren, retornarem a Manresa, sempre amb la grata companyia de Mossèn Guitart, qui amb una amabilitat mai prou alabada ens anava explicant tot quant vèiem, intercalant-li alguna anècdota del seu recull.

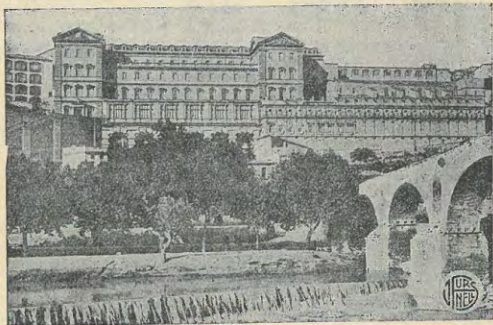
De nou a Manresa, visitarem l'estatge del Casino, superb edifici no acabat encara, que per la seva riquesa pot comparar-se als millors de l'estranger, fent-nos els honors de la casa el senyor Miró i el Secretari del Casino.

C.D.E.S.-A.E.P.
Barcelona

Seguidament ens reunirem en la sala de la fonda de Sant Domingo, on ens fou servit un bon dinar, no mancant-hi els acudits de bona llei per part dels comensals.

Sense entretenir-nos gaire, puig el temps era just, anàrem al Centre Excursionista, on fórem rebuts per varis socis que molt atentament ens ensenyaren i oferiren la casa, obsequiant-nos amb algunes projeccions efectuades amb una hermosa llanterna de la seva propietat que projecta cossos opacs. Ens ensenyaren després les seves col·leccions de minerals, instrumentàries, documents, llibres i altres objectes pertanyents tots ells a la comarca de Bages, que amb molta cura va aplegant aquella benemèrita entitat.

Acompanyats d'En Joaquim Sarret, erudit arxiver de l'Ajuntament, qui té fets nombrosos estudis de la ciutat, ens encaminàrem cap a la Seu. Es d'estil gòtic, notable per la seva capacitat i grans proporcions. La seva nau principal està apoiada sobre 18 pilars octavats. La torre de les campanes se sosté sobre una nau lateral i dos pilars més groixuts que els demés. Començà la seva edificació a l'any 1328.

Manresa.—Cova de Sant Ignasi i Pont Vell.

De l'antiga canonicata romànica de Sant Agustí, que s'aixecava en el seu lloc, sols ne resta una portalada i tres arcs del claustre, els capitells del qual són dels més primitius que tenim a Catalunya. Té 22 altars, un d'ells amb un retaule molt interessant. El baptisteri és de moderna construcció, molt elegant i adequada a l'estil de la fàbrica. En la cripta, molt ben ornamentada i amb formoses escultures, estan dipositades les relíquies dels Sants Martres i el tresor de la Seu, compost d'arquetes i altres objectes d'or i plata, reste del que en un temps havia posseït i que s'endu-

gueren els francesos quan la guerra de l'Independència. Uns grans i ben disposats finestrals donen una llum esplèndida a l'interior de la nau.

A la capella de Sant Agustí, anexe a l'edifici, s'hi troba un sepulcre de marbre on hi reposen els restes del canonge Mulet, la història del qual està representada en sis grans quadres molt notables.

D'allí marxàrem cap a la Casa de la Ciutat, sent-nos ensenyades les principals dependències, el Saló de sessions (en el qual foren proclamades un dia les célebres Bases de Manresa), l'arxiu municipal, a càrrec del Sr. Sarret, on hi brilla l'ordre més exquisit, ocupant-hi el lloc d'honor el «Llibre Verd de Manresa», en el que hi estan consignats els privilegis concedits en tots temps a la ciutat. Invitats a firmar en l'àlbum, el President de la nostra Secció hi escrigué: «Nostre amor a Catalunya ens porta a recórrer totes ses belleses.—15 setembre 1918.—Secció d'Excursions de l'A. E. P.».

Dirigirem nostres passos envers l'església i cova de Sant Ignasi. L'arquitectura és barroca, amb el segell especial que domina en tots els edificis de la Companyia. La porta d'entrada té més aparença de quarter que de temple, puig al damunt hi campegen ensenyes militars. En la façana lateral s'hi veuen diferents baixos relleus i mitjos relleus simbolitzant les pràctiques i exercicis preconitzats pel Sant.

Un cop a l'interior i seguint per la nau esquerra, s'arriba a la galeria que condueix a la cova; aquesta galeria és d'una riquesa d'ornamentació tan gran, que gairebé té més de profana que de religiosa. A l'entrada de la cova hi ha un alt relleu en bronze, del que's destaquen quatre àngels, dos de tamany natural amb els emblemes de l'oració i la penitència, i altres dos més petits que des d'un lloc més elevat sostenen el llibre dels exercicis. En el fons de la cova hi ha un petit altar amb un relleu en marbre blanc, representant el Sant escrivint els exercicis inspirat per la Verge. A la dreta, cobertes amb un cristall, s'hi veuen les creus gravades en la roca per Sant Ignasi.

Sortint d'allí i apropant-se l'hora del retorn, tot passejant arribàrem fins a una elevació bon xic distanciada de Manresa, des de la que's domina una esplèndida perspectiva. Devallàrem fins al riu i, travessant-lo per un pont de pedra conegut amb el nom de Pont Vell, de construcció romana en bona part, ens reunirem altre cop a l'estació; i amb recança d'haver de deixar tan aviat la simpàtica Minorisa, agafàrem el tren que'ns conduí amb gran retràs a Barcelona.

Abans de cloure aquesta modesta crònica, haig de donar en nom dels companys i en el propi, les més cordials i expressives mercès a Mossèn Josep Guitart, a N'oleguer Miró, a En Joaquim Sarret i a totes aquelles persones que's multiplicaren per fer-nos agradable l'estada en llur ciutat, desitjant que en una altra ocasió poguem nosaltres correspondre'ls de la mateixa faísó.

J. ESCUSOL.

C.D.E.S. - A.E.P.
Barcelona

NOTES

En el camp d'Esports del Club Deportivo Júpiter tingué lloc el dia 6 del mes passat l'entrega d'una magnífica llaçada a la Secció Excursionista de dita Corporació, ofrena amb què les entitats assistents a l'Aplec excursionista a Sant Miquel del Fai volgueren expressar a l'indicada Secció llur reconeixement per l'encert que va tenir en organitzar aquella festa de l'Excursionisme català. En mig de forts aplaudiments fou col·locada la llaçada al banderí de la Secció.

Als concurrents se'ns obsequià amb una agradable festa, que termenà amb un esplèndid lonx en el qual va brindar-se per la prosperitat de l'excursionisme i pel bon prestigi que la Secció Excursionista del Júpiter s'ha creat.

Hem establert l'intercanvi amb el *Butlletí de Dialectologia Catalana*, de l'Institut d'Estudis Catalans. Es una publicació que ens ha d'ésser molt útil per apendre-hi. Agraïm molt l'obsequi que se'ns ha fet remetent-nos tots els números publicats, a lo que hem correspost en igual forma.

PROGRAMA PER A NOVEMBRE DE 1918

Dia 10.

Excursió a Vilafranca, Sant Martí de Sarroca, Torrelles de Foix, Fontrubí, Mediona i Sant Sadurn d'Anoia.

Sortida: Pel parador del Passeig de Gràcia, a les 4.12.

Retorn: Des de Sant Sadurní, sortint a les 20.07.

Import de trens: 4'75 pessetes.

Dia 17, mati.

Visita a les Escoles Ribes, de Rubí.

Sortida: Per l'estació de la Plaça de Catalunya, a les 9, retornant a les 13.

Import de trens: 2 pessetes.

Dia 24.

Excursió amb motiu de la Cursa Excursionista Cornellà-Begues-Gavà, organitzada per l'Agrupació Excursionista Catalunya. Per a detalls, a la secretaria de la secció.

S.D.H.S. - A.E.F.
Barcelona

VACANT

Librería, Imprenta y Casa Editorial

DE

J. Ruíz Romero

Sucesor de J. BASTINOS

PELAYO, 52 :: Apartado 513 : Teléfono A. 4819 :: BARCELONA

Este establecimiento es uno de los más antiguos e importantes de Barcelona y de España :: En él se hallan de venta toda clase de obras de 1.ª y 2.ª Enseñanza, científicas, literarias, de medicina, etc.

Trabajos de imprenta de todas clases
Prontitud, esmero y economía

CASA CASELLAS

— CASELLAS I C. —

ARTICLES DE FOTOGRAFIA

Aquesta casa té montat un laboratori on els aficionats hi trobaran un extens servei en tota mena d'operacions fotogràfiques

SANTA AGNA, 4 (prop de la Rambla)

Tallers fotogràfics: **Barbarà, 28**

Telèfon 2220-A

BARCELONA

VACANT

FABRICA DE CAPSES
DE CARTRÓ

Vda. de JOAN RABASEDA

DIPUTACIÓ, 162

- Telèfon: A 1302 -
BARCELONA

Capses de fusta

Forratge mecànic de cartró

Mostraris

Capses plegants, desmontables, etc.

EL FARO

Hospital, 127 : BARCELONA

Almacenes de Sastrería a medida
Ropas confeccionadas para caballero y niños.
Camisería : Corbatería : Géneros de punto.
Gorras, Sombreros, etc., etc.

ECONOMIA VERDAD

PRECIO FIJO